

SMS Hum ágyúnaszád

Testvérhajói: SMS Dalmat (1861) és SMS Welebich (1861)
Méretben hasonlított hozzá az SMS Möve (1859) és az SMS Kerka (1860)

Vízkesztorítása: 869 – 880 - 900 tonna²⁸⁵⁴

Hossza: 53 m

Meghajtása: gőzkép
gőzkazán
teljes vitorlázat

Teljesítménye: 230 LE (Máshol 564 LE²⁸⁵⁵)

Sebessége: 11 csomó

Személyzete: 129-139 fő

Páncélzata:

Az ágyúnaszádok közül a „Velebich”, a „Dalmat” és a „Hum” viszonylag jól páncélozott.²⁸⁵⁶

Fegyverzete:

2 db 48 fontos sima csövű ágyú
2 db 24 fontos hátultöltős ágyú

Fegyverzete 1877-ben:

5 ágyú
60 karabély, 25 revolver, 34 kard²⁸⁵⁷

Csónakok: 1 db III. osztályú gőzbárka, 1 db IV. osztályú vitorlás bárka, 1 db II. osztályú vitorlás csónak, 1 db III. osztályú mentőcsónak, 1 db III. osztályú Gigg, 1 db 6 evezős Jollbort, 1 db 2 evezős Jolle, 1 db tisztító ladik.²⁸⁵⁸

Tervezte: József von Romako

Építés kezdete: 1860

Vízrebocsátották: 1861. május

Ára: 53 400 frt felszerelés nélkül a hajótest, felszerelve 358 000 frt.²⁸⁵⁹

A hajót fából építették.

1861.

1861.08.19-én tette meg az első tengeri próbaútját.²⁸⁶⁰

1861-ben 96 600 forintot költöttek a hajóra.²⁸⁶¹

²⁸⁵⁴ Egyetértés, 18. évfolyam, 1884-09-02 / 243. szám

²⁸⁵⁵ Danzers Armee-Zeitung, Januar-Juni 1929-01-11

²⁸⁵⁶ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1876-11-04

²⁸⁵⁷ Ellenőr, 9. évfolyam, 1877-06-09 / 196. szám

²⁸⁵⁸ Matlekovits Sándor (szerk.): Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezeréves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye 4. kötet (Budapest, 1897) Marchetti Herman - Reményi Ferenc: A cs. és kir. haditengerészet kiállítása

²⁸⁵⁹ Pesti Napló, 19. évfolyam, 1868-03-06 / 5360. szám

²⁸⁶⁰ Die Presse, August 1861-08-23

²⁸⁶¹ Ost-deutsche Post, Dezember 1861-12-25

1862.

Ebben az évben felszerelt hadihajó.²⁸⁶²

1865.

1865.02.14-én Fiuméba érkezett, Eberle kapitány parancsnoksága alatt.²⁸⁶³

1865.06.11-én a "Hum" csavarágyúaszád megérkezett Triesztbe, és kikötői járőrhajóként van kijelölve.²⁸⁶⁴

1865.07.10-én hatalmas vihar csapott le az Adria partvidékére. A Boscaglia fürdőtelep is súlyosan megrongálódott. A vihar kitörésekor 32 ember volt a fürdőtelepen, köztük 4 hölgy, akik érthető módon nagy félelemben voltak. A szárazföldről azonban nem érkezett segítség. Ezért annál dicséretre méltóbb, hogy Őfelsége „Hum” ágyúaszádja 12 fős csónakot indított útnak W. Barta tengerészkadét parancsnoksága alatt, akiknek a fürdő saját csónakjával együttműködve sikerült mind a 32 embert biztonságban partra vinniük.²⁸⁶⁵

1865.08.09-én a "Schwarzenberg" fregatt és a Hum ágyúaszád Triesztből Pólába indul, lögyakorlat végett. Onnét a kötelék Levante vizeire készül majd kifutni. A kötelék áll a "Schwarzenberg" császári és királyi fregattból (parancsnok: Sterner báró parancsnok), a "Donau" császári és királyi fregattból (parancsnok: Faber parancsnok), a "Hum" ágyúaszádból és a már a térségben lévő "Kerka" gőzszkúner (ágyúaszád).²⁸⁶⁶

1866.

1866.02.05-én Szmirnában volt.²⁸⁶⁷

1866.03.28-án talán Korfum járt.²⁸⁶⁸

1866-ban harcolt a Lissa-i tengeri csatában a 3. divízió zászlóshajójaként.²⁸⁶⁹

Rudolf Bernhofer volt a hajó egyik tüzer tisztje. Ő pályája végén altengernagy lett.²⁸⁷⁰

Adolf Bernad az SMS Hum tengerésze volt a lissai csatában.²⁸⁷¹

A csatában 48 lövést adott le és 3 találatot kapott. A csatát veszteség nélkül vészeltte át.

Morgen-Post, Dezember 1861-12-28

²⁸⁶² Militär-Zeitung, Januar-Juni 1862-01-01

²⁸⁶³ Ost-deutsche Post, Februar 1865-02-17

²⁸⁶⁴ Ost-deutsche Post, Juni 1865-06-14

²⁸⁶⁵ Neues Fremden-Blatt, Juli 1865-07-13

²⁸⁶⁶ Ost-deutsche Post, August 1865-08-13

²⁸⁶⁷ Die Presse, Februar 1866-02-05

²⁸⁶⁸ Neue Freie Presse, März 1866-03-28

²⁸⁶⁹ Pesti Napló, 17. évfolyam, 1866-07-28 / 4882. szám

Sürgöny, 6. évfolyam, 1866-08-28 / 195. szám

Szécsi Mór: Az osztrák-olasz háború 1866-ban (Budapest, 1893) Negyedik rész. Az Adrián / XVI. Az ellenséges tengeri haderők

²⁸⁷⁰ Pester Lloyd, März Jahrgang 50, 1903-03-21 / 69. szám

²⁸⁷¹ Die Zeit, Juni 1913-06-27

2872

A csata leírását lásd: Rihmer Aurél (Budapest): Az Osztrák-Magyar Monarchia Haditengerészete Páncélosok „mindenkori csatahajó osztály” és cirkálók A flotta a sajtó tükrében ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA XL. évfolyam 3. száma.

2873

A lissai tengeri csata osztrák hajóparancsnokai.

²⁸⁷² 1901 K.u.K. Kriegsmarine S.M.S. "HUM" Kanonenboot. Ein | Darabanth Kft. 1901 K.u.K. Kriegsmarine S.M.S. "HUM" Kanonenboot. Ein | Darabanth Kft.

<https://www.darabanth.com/en/auction/446.0/Postcards/Warships~2000025/1901-KuK-Kriegsmarine-SMS-HUM-Kanonenboot-Ein-Theil-des-Reinertragnisses-ist-der-Marinerki~II2947599/>

²⁸⁷³ Österreichische Illustrierte Zeitung, Juli-Dezember 1906-07-15

1867-ben kazáncserén esett át.

1868.

Ekkor II. osztályú hajóként van nyilvántartva.

1869.

1869.01.06-án már majdnem teljesen felszerelték Polában. Feladata, hogy Triesztben kikötői járőrhajó legyen.²⁸⁷⁴ A hajó 1869.01.18-án már csak a parancsnokára Poosch (Pooich²⁸⁷⁵) korvettkapitányra várt.²⁸⁷⁶

1869.02.20-án felrobban és elsüllyedt Lissa vizein az SMS Radetzky gőzfregatt. Mentésére az SMS Ferdinand Max” páncélos gőz fregatt és a „Hum” gőz ágyúaszád futott ki.²⁸⁷⁷ A két hajó este egy heves vihar miatt futott be Lissa kikötőjébe, de a katasztrófa hírére azonnal menteni indultak.²⁸⁷⁸ 1869.02.20-án a Hum legénysége egy holttestet emelt ki a vízből. A tengerészt Lissán temették el.²⁸⁷⁹

1869.03.02-án Lissából visszatért Triesztbe.²⁸⁸⁰

1869.03.15-én Triesztből Polába vitte Moering és Württemberg tábornokokat.²⁸⁸¹ Ekkor a hajón 4 ágyú volt és teljesítménye 230 lóerő.²⁸⁸²

1869.03.24-én Triesztben a nagyon erős Bora vihar, az osztrák Meri barguetet tatjával nekisodorta a világítótoronynak, mire felhúzta a segítségkérő vészjelző lobogót. Mentésére a Hum ágyúaszád sietett és átküldte egyik csónakját, hogy a barquet kötéllel rögzítsék. A csónakot azonban a vihar elsodorta és nem érte el Meri-t. Végül sikerült a Hum-ot, és egy másik csónakot és a Meri-t kötéllel összekötni és a viharban megfelelő legénységet átküldeni barquet-re. A bajba jutott hajót sikerült megmenteni.²⁸⁸³

1869.05.08-án Triesztben volt.²⁸⁸⁴ Május nagy részében továbbra is Triesztben maradt, majd csatlakozott Polában a levantei flottakötélékhez.²⁸⁸⁵

A flotta 1869.06.09-én kifutott a levantei vizekre Friedrich von Pöck ellentengernagy vezetésével. A kötelék tagja az SMS Erzherzog Ferdinand Max és a SMS Salamander páncélosok, a Streiter, Reka és a Hum ágyúaszádok, valamint a Kerka csavaros szkúner.²⁸⁸⁶ 1869.06.09-én az SMS Hum kifutott Pólából. Útvonala: Zakynthos, Thessaloniki, Szmirna. A flottakötélék Szmirnában egyesül.²⁸⁸⁷

1869.07.02-án Kos-nál (Kosz görög sziget) állomásozott.²⁸⁸⁸ Egy idő után a kötelék hajói ismét egyesülnek Szmirnában.²⁸⁸⁹

---

²⁸⁷⁴ Grazer Volksblatt, Januar 1869-01-06

Die Debatte, Januar 1869-01-14

²⁸⁷⁵ Neues Fremden-Blatt, Januar 1869-01-23

²⁸⁷⁶ Die Debatte, Januar 1869-01-23

²⁸⁷⁷ Die Debatte, Februar 1869-02-23

²⁸⁷⁸ Morgen-Post, Februar 1869-02-23

²⁸⁷⁹ Neue Freie Presse, April 1869-04-13

²⁸⁸⁰ Neues Fremden-Blatt, März 1869-03-04

²⁸⁸¹ Die Debatte, März 1869-03-20

²⁸⁸² Militär-Zeitung, Januar-Juni 1869-03-20

²⁸⁸³ Die Presse, März 1869-03-30

²⁸⁸⁴ Neue Freie Presse, Mai 1869-05-10

²⁸⁸⁵ Die Debatte, Mai 1869-05-22

²⁸⁸⁶ Pesti Napló, 20. évfolyam, 1869-08-14 / 186. szám

[https://pt.wikipedia.org/wiki/SMS_Erzherzog_Ferdinand_Max_\(1865\)](https://pt.wikipedia.org/wiki/SMS_Erzherzog_Ferdinand_Max_(1865))

²⁸⁸⁷ Die Debatte, Juni 1869-06-06

²⁸⁸⁸ Linzer Tages-Post, Juli 1869-07-02

²⁸⁸⁹ Grazer Volksblatt, Juli 1869-07-06

1869.08.07, Smyrna A „Hum“ ágyunaszád Pyraeusba ment, honnan helyébe a „Streiter“ ágyunaszád jön Smyrnába.²⁸⁹⁰

1869.08.08-án megérkezett Pireusba. Pireuszba érkezéskor a „Hum”-nak le kellett szerelnie a kormánylapátját, és alapos javításnak kellett alávetnie, mivel a rögzítői elromlottak.²⁸⁹¹

1869.10.27-én Vrána-ban volt. A „Greif“ nevű királyi yacht (fedélzetén I. Ferenc Józseffel) kísérésére kirendelt hajók: „Gargnano“, „Elisabeth“, „Helgoland“ és a „Hum“ nevű ágyunaszád. A hajók Konstantinápolyba, illetve a Dardanellákhoz hajóztak. Konstantinápolyt november 2-án hagyták el és Athén felé (Pireusz) vették útjukat. Pireuszt 1869.11.04-én hagyták el. I. Ferenc József konstantinápolyi látogatása után a Dardanellák bejáratánál báró Pöck ellentengernagy várakozott az „Erzherzog Ferdinand Max“, „Habsburg“ és „Hum“ nevű hajókkal és a kísérethez csatlakozott.²⁸⁹² Az SMS Hum Port Saidba hajózott. Utána Jaffa következett, majd Szuez.²⁸⁹³

1869. novemberében az SMS Helgoland és az SMS Hum Bejirútba ment.

1869.12.24-én a George Mills (Millesil, Milletich, Millosic, Millesich) sorhajókapitány parancsnoksága alatt álló század Cattaroban ideiglenesen a következőkből áll: SMS Habsburg páncélos fregatt, a Helgoland csavarkorvett, a Streiter, Reka és Hum ágyunaszádok, a Kerka csavarszkúner, a Lucia, Gargnano, Vulcan és Taurus gőzhajók, valamint a Henlei lapátkerékes gőzhajó.²⁸⁹⁴

1870.

1870.01.19-én Freiherr von Spaun kapitány, állomáshajóként szolgál a görög szigetsoportban.²⁸⁹⁵

1870.05.20-án Gravosában (Ragusa) volt az SMM Hum ágyunaszád.

1870.06.11-én Triesztben volt.²⁸⁹⁶

1870.09.09-én Korfun. A kötelék az SMS Helgoland, SMS Habsburg, SMS Dandolo gőzkorvettekből, az SMS Hum, Reka és Kerka ágyunaszádokból állt.²⁸⁹⁷

1870.09.16-án az SMS Hum Pireuszban lehetett.²⁸⁹⁸

1870.01.19-én a Cattarói öbölben volt a flottakötéllel, Bec korvettkapitány parancsnoksága alatt.²⁸⁹⁹ (Bec máshol 1869-1871-ben a Kerka kapitányaként tűnik fel.)

1871.

1871.04.02-án az aktív flotta része a Földközi tengeren.²⁹⁰⁰

1871.04.12-én Szmirnában volt.²⁹⁰¹

1871.05.10-én Szmirnából Raguzába érkezett.²⁹⁰²

---

²⁸⁹⁰ A Hon, 7. évfolyam, 1869-08-14 / 186. szám

Die Debatte, August 1869-08-13

²⁸⁹¹ Die Debatte, September 1869-09-13

²⁸⁹² Neue Freie Presse, November 1869-11-17

²⁸⁹³ Pesti Hírlap, 35. évfolyam, 1913-10-25 / 253. szám

Neue Warte am Inn, Juli-Dezember 1934-07-19

²⁸⁹⁴ Die Presse, Dezember 1869-12-28

Die Presse, Dezember 1869-12-25

Neue Freie Presse, Dezember 1869-12-28

²⁸⁹⁵ Neue Freie Presse, Januar 1870-01-19

²⁸⁹⁶ Neues Fremden-Blatt, Juni 1870-06-13

²⁸⁹⁷ [https://pt.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg_\(1865\)](https://pt.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg_(1865))

²⁸⁹⁸ Neue Freie Presse, September 1870-09-16

²⁸⁹⁹ Neue Freie Presse, Januar 1870-01-19

²⁹⁰⁰ Die Presse, April 1871-04-02

²⁹⁰¹ Neue Freie Presse, April 1871-04-12

²⁹⁰² Die Presse, Mai 1871-05-18

1871.06.03-án Polába érkezett.²⁹⁰³

1871.09.01-én az aktív flotta tagja az SMS Habsburg, SMS Velebic, SMS Hum és az SMS Dandolo.²⁹⁰⁴

1871.10.09-én a Fasana csatornában horgonyzott.²⁹⁰⁵

1871.11.01-i hír szerint a "Hum" ágyúaszád már egy ideje a parthoz van kikötve, de az uralkodó bórai szél miatt nem helyezhető szolgálatba. A régóta felszerelt hajó víz alatti részeinek javítása és ellenőrzése szükségessé vált, mivel a hajó hosszú tengeri út előtt áll.²⁹⁰⁶

1871.11.03-án tudták kiemelni a szárazföldre, mivel csökkent a bóra ereje.²⁹⁰⁷

1871.12.22-én Polából Triesztbe hajózott.²⁹⁰⁸

1872.

1872.01.15-én az SMS Hum a dalmát vizekre hajózott gyakorlatozás végett a flottakötéllel.

1872.02.18-án Polába várták.²⁹⁰⁹

1872.02.21-én érkezett Polába. A "Hum" ágyúaszád megérkezése után különféle ellátmányt vesz fel a század számára, amely parancsot kapott a Levantéba való indulásra. A hajó azonban 1872.02.22-én már indul is Szirába. A spanyolországi események miatt, a görög vizeken csak az SMS Lissa kazamatahajó és az SMS Hum ágyúaszád marad.²⁹¹⁰

1872.03.16-án már több napja Szmirnában volt. Parancsnoka Greaves korvettkapitány.²⁹¹¹

1872.04.07-én még mindig Szmirnában volt, majd egy hosszabb járőrözés végett kifutott a tengerre.²⁹¹²

1872.04.21-én a török szigetek között hajózott.²⁹¹³

1872.05.04-én a „Zrínyi“ osztrák corvette Alexandriába megy, helyette a „Hum“ ágyúaszád fog a görög Archipelagusban állomásozni.²⁹¹⁴

1872.07.29-én Pokorny ellentengernagy százada Messinából Palermo felé indult, a következő hajókból áll: »Lissa«, »Friedrich«, »Novara«, »Zrínyi«, »Velebich« és »Hum«. Július 22-én Messinában a Lissa és a Friedrich összeütközött horgonyhiba miatt.²⁹¹⁵

1872.08.28 – 1872.09.10-én Korfun horgonyzott a Lissa, Novara, Hum és Zrínyi alkotta flottakötélék. Ekkor a hajók szemet is vételeztek.²⁹¹⁶

1872.09.10-én Korfun volt, ahonnan az Adriai-tengerre indult.²⁹¹⁷

1872.10.30-án érkezett Triesztbe.²⁹¹⁸

1873.

1873.04.20-án második tartalékban volt.²⁹¹⁹

---

²⁹⁰³ Die Presse, Juni 1871-06-04

²⁹⁰⁴ [https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Zrinyi_\(1870\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Zrinyi_(1870))

²⁹⁰⁵ Neues Fremden-Blatt, Oktober 1871-10-09

²⁹⁰⁶ Neue Freie Presse, November 1871-11-01

²⁹⁰⁷ Neue Freie Presse, November 1871-11-03

²⁹⁰⁸ Die Presse, Dezember 1871-12-23

²⁹⁰⁹ Neue Freie Presse, Februar 1872-02-21

²⁹¹⁰ Neue Freie Presse, Februar 1872-02-24

²⁹¹¹ Neue Freie Presse, März 1872-03-24

Das Vaterland, März 1872-03-28

²⁹¹² Neue Freie Presse, April 1872-04-07

Das Vaterland, April 1872-04-16

²⁹¹³ Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Januar-Juni 1872-04-21

²⁹¹⁴ Budapesti Közlöny, 6. évfolyam, 1872-05-12 / 108. szám

Das Vaterland, Mai 1872-05-10

²⁹¹⁵ Deutsche Zeitung, August 1872-08-09

²⁹¹⁶ Deutsche Zeitung, August 1872-08-30

²⁹¹⁷ Budapesti Közlöny, 6. évfolyam, 1872-09-12 / 208. szám

²⁹¹⁸ Das Vaterland, November 1872-11-02

²⁹¹⁹ Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Januar-Juni 1873-04-20

1874-ben ismét kazáncserén volt. A hengeres kazánjait dobozos kazánokra cserélték vissza.

1875.

Ebben az évben aktív hadihajó.²⁹²⁰

1876.

Ekkor erős motorral és fegyverzettel felszereltnek minősült.²⁹²¹

1877.

Az aktív kötelék tagja, mivel a leszerelt «Narenta» ágyunaszád helyett a «Hum»-ot szereltetett fel, melyen négy ágyú van.²⁹²²

1877.09.29-én második tartalékba került.²⁹²³

1879.

1879.09.14-én közzé tették, hogy szeles vagy szembeszélben is használhatják motorjaikat egy adott célállomásra hajózva a következő ágyunaszádok: Hum, Sansego, Kerka, Narenta és Möve.²⁹²⁴

1883.

Legközelebb felszerelés alá kerülnek 1883 januárjában Polában, az „Aurora“ korvett és a „Hum“ és a „Narenta“ ágyunaszádok.²⁹²⁵ A hajók hamarosan csatlakozhatnak az aktív hajórajhoz.²⁹²⁶

1883.03.10-i hír: „A monarchia hajóhadában, mint Polából jelentik, újabban a következő változások állottak be. A főszerelt hajórajt jelentékenyen megerősítették. A hajóraj jelenleg a Lissa, Tegethoff, Ferdinand Max, Saida, Aurora, Nautilus, Narenta, Albatros, Grille, Hum, Sansego és Andreas Hoffer hajókból és naszádokból áll, melyek 52 ágyút és 14 golyószórót hordoznak. A hajórajt Wipinger lovag ellen-admirál vezeti s zászlaját a Lissa kazemat hajón tartja.” A Hum ágyunaszád jelenleg a Vörös tengeren parti felvételekkel foglalkozik.²⁹²⁷ Tehát, a Hum részt vett a **Vörös tenger tudományos feltérképezésében**. Ausztria hajói már az 1850-es években megkezdték a Vörös-tenger partvonalának a feltérképezését.

1883.03.29-én, leszerelt állapotban, Polában horgonyzott.²⁹²⁸

1883.04.08-án második tartalékba került.²⁹²⁹

1883-ban felmerül a leselejtezése.²⁹³⁰

1884.

Ebben az évben részt vett a Fermo ponton Cattaróból Pólába való átvontatásában.

1884.07.20-án Polában az ünnepiességek folyamán alkalma lesz a tengerészetnek, hogy a király ő felsége hajóhadai parancsa fölött örömet nyilvánítsa. A Minerva, Helgoland, Frundsberg,

---

²⁹²⁰ Die Presse, Januar 1875-01-16

²⁹²¹ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1876-11-04

²⁹²² Hábóru-Krónika, 1877-1878, 1878 / 59. szám

²⁹²³ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1877-09-29

Die Presse, Dezember 1877-12-19

²⁹²⁴ Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Juli-Dezember 1879-09-14

²⁹²⁵ Pesti Hírlap, 5. évfolyam, 1883-01-12 / 12. szám

Militär-Zeitung, Januar-Juni 1883-01-09

²⁹²⁶ Das Vaterland, Januar 1883-01-12

²⁹²⁷ Pesti Hírlap, 5. évfolyam, 1883-03-10 / 69. szám

Neue Freie Presse, März 1883-03-09

²⁹²⁸ Neue Freie Presse, März 1883-03-29

²⁹²⁹ Militär-Zeitung, Januar-Juni 1883-03-27

²⁹³⁰ Neuigkeits-Welt-Blatt, Juli 1884-07-04

Aurora korvettek s a Hum és Nautilus ágyúaszádok más tengerekre küldetnek vagy iskolázás céljaira fognak szolgálni.²⁹³¹

1884. július végén a „Radetzky“ „Helgoland“ „Trundsberg“ hajók a „Nautilus“ és a „Hum“ ágyúaszádok fognak operálni.²⁹³²

1884.08.08-án a flottakötélékhez rendelték.²⁹³³

1884.08.16-án Polából Triesztbe érkezett.²⁹³⁴

1884.08.17-én elhagyta a trieszti kikötőt.²⁹³⁵

1884.08.28-án a Hum ágyúaszád (900 tonna, 230 lóerő, 4 löveg, korvettkapitány: Schellander) egyelőre Korfura ment és egy nagyobb keleti útra készül.²⁹³⁶

Újabban a következő fahajók rendeltettek szolgálattételre: »Minerva« corvette, »Aurora« corvette, »Hum« ágyúaszád, »Frundsberg« corvette és »Helgoland« corvette.²⁹³⁷

1884.10.07-én a Radetzky, Hum és a Kerka Szmirnába érkezett.²⁹³⁸

1884.12.12-én ismét Szmirnába érkezett.²⁹³⁹

1885.

1885.01.06-án hagyta el Szmirna kikötőjét.²⁹⁴⁰

A hajóraj 1885.01.27-én egyesült Pireuszban. Őket az SMS Hum már ott várta.²⁹⁴¹

A kötelék onnét Port Said-ba hajózott.²⁹⁴²

1885.02.18-án Pireuszban volt a levantei hajókötelék részeként.²⁹⁴³

1885.02.25-én hagyta el Pireuszt, a flottakötéléssel együtt.²⁹⁴⁴

1885.03.10-én az SMS Hum a hajórajjal együtt megérkezett Triesztbe.²⁹⁴⁵ A kötelék a Muggia-öbölben vetett horgonyt.²⁹⁴⁶

1885 márciusában Fiumében járt, Rudolf trónörökös látogatásának az idejében.²⁹⁴⁷

1885.07.25-én Polában felvette a legénységét.²⁹⁴⁸

1885.08.03-tól az aktív kötelék tagja.²⁹⁴⁹

1885.08.13-án Ófelsége Hum ágyúaszádjára indult el a központi kikötőből, és megkezdte az átkelést a levantei vizekre.²⁹⁵⁰

---

²⁹³¹ Egyetértés, 18. évfolyam, 1884-07-20 / 199. szám

Neue Freie Presse, August 1882-08-24

Pester Lloyd, Juli Jahrgang 31, 1884-07-20 / nr. 199

²⁹³² Pesti Hírlap, 6. évfolyam, 1884-06-24 / 173. szám

Magyar Polgár, 18. évfolyam, 1884-06-26 / 146. szám

Neue Freie Presse, Juni 1884-06-23

²⁹³³ Nemzet, 3. évfolyam, 1884-08-08 / 696. szám

Die Presse, August 1884-08-07

²⁹³⁴ Die Presse, August 1884-08-17

²⁹³⁵ Das Vaterland, August 1884-08-18

²⁹³⁶ Egyetértés, 18. évfolyam, 1884-09-02 / 243. szám

²⁹³⁷ Nemzet, 3. évfolyam, 1884-08-08 / 696. szám

²⁹³⁸ Das Vaterland, Oktober 1884-10-06

²⁹³⁹ Das Vaterland, Dezember 1884-12-12

²⁹⁴⁰ Die Presse, Januar 1885-01-07

Militär-Zeitung, Januar-Juni 1885-01-13

²⁹⁴¹ Das Vaterland, Februar 1885-02-22

Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Januar-Juni 1885-02-25

²⁹⁴² Neue Freie Presse, Februar 1885-02-18

²⁹⁴³ Neue Freie Presse, Februar 1885-02-18

Das Vaterland, Februar 1885-02-19

²⁹⁴⁴ Die Presse, März 1885-03-06

²⁹⁴⁵ Die Presse, März 1885-03-11

²⁹⁴⁶ Die Presse, März 1885-03-11

²⁹⁴⁷ Fővárosi Lapok, 22. évfolyam, 1885-03-31 / 74. szám

²⁹⁴⁸ Die Presse, August 1885-08-06

²⁹⁴⁹ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1885-09-15

²⁹⁵⁰ Die Presse, August 1885-08-20

1885.10.14-én az SMS Radetzky fregatt és az SMS Hum ágyúaszád (133 fő) az adriai köteléket alkották.²⁹⁵¹

1885 októberében Pireuszba indult.²⁹⁵² (Nincs adat arról, hogy tényleg meg is érkezett Pireuszba.)

1885.11.04-én Gravosa-ból (Dubrovnik) futott ki.²⁹⁵³

1885.11.27/28-án Cattaróból Polába hajózott.²⁹⁵⁴

1886.

Athén, 1886.01.30. Az osztrák-magyar hajóraj fregattja, a »Radetzky«, melynek parancsnoka Spaun báró, továbbá a »Hum« ágyúaszád parancsot kaptak, hogy a Suda-öbölbe menjenek. A nevezett hajók el is hagyták már a »Piraeus«-t, de a »Kerka« ágyúaszád egyelőre a »Piraeus«-ban marad.²⁹⁵⁵ Ekkor a hajóraj Kréta vizein a görög fenyegetés miatt jelent meg.²⁹⁵⁶

1886.02.20-án a Suda öbölből átvezényelték Pireuszba, ahol az athéni császári és királyi követség rendelkezésére áll, mivel az SMS Kerka már a Suda öbölben van.²⁹⁵⁷

1886.03.03-án még Pireuszban volt.²⁹⁵⁸

1886.04.11-én a Suda öbölben volt, mert helyét Pireuszban átvette a Kerka.²⁹⁵⁹

1886.05.08-án részt vett a görög vizek blokádjában.²⁹⁶⁰

Az osztrák-magyar hajóraj 1886.05.16-án Volo (Vólosz, Görögország) előtt megérkezvén, a Radetzky és Hum kémszemlét ejtettek meg a különböző csatornáknál.²⁹⁶¹

1886.05.30-án Theszalonikibe érkezett, fedélzetén angol hajókról szerzett zsákmánnyal.²⁹⁶²

1886 júliusában a görög vizeken a még meglévő nemzetközi flotta áll hat angol hajóból, az osztrák hajódivízióból („Radetzky“ fregatté, „Hum“ és „Kerka“ ágyúaszádok) s a német pánfél fregattéból („Princ Friedrich Karl“), összesen tehát tíz hajóból, melyek azonban néhány nap múlva szintén eltávoznak, mivel feloszlatták a nemzetközi blokádflottát.²⁹⁶³

1886.07.11-én az akkor felállított aktív flottakötelék tagja lett. Feladatuk a levantei vizek felügyelete.²⁹⁶⁴

1886.11.07-én teljes felszereléssel és legénységgel várja, hogy csatlakozzon a flottakötelékhez.²⁹⁶⁵ A kötelék áll az SMS Radetzky-ből, az SMS Kerka-ból és az SMS Hum-ból.²⁹⁶⁶ 1886.11.06/07-én állítólag már meg is kezdte a téli járőrözését.²⁹⁶⁷

---

²⁹⁵¹ Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Juli-Dezember 1885-10-14

²⁹⁵² Linzer Tages-Post, Oktober 1885-10-17

²⁹⁵³ Die Presse, November 1885-11-17

²⁹⁵⁴ Neue Freie Presse, November 1885-11-29

Die Presse, Dezember 1885-12-02

²⁹⁵⁵ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-01-31 / 1228. szám

Morgen-Post, Januar 1886-01-31

²⁹⁵⁶ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-10-15 / 1483. szám

Militär-Zeitung, Januar-Juni 1886-02-09

²⁹⁵⁷ Wiener Allgemeine Zeitung, Februar 1886-02-25

²⁹⁵⁸ Innsbrucker Nachrichten, März 1886-03-04

²⁹⁵⁹ Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Januar-Juni 1886-04-11

²⁹⁶⁰ Neue Freie Presse, Mai 1886-05-09

²⁹⁶¹ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-10-15 / 1483. szám

²⁹⁶² Morgen-Post, Juni 1886-06-01

²⁹⁶³ Pesti Hírlap, 8. évfolyam, 1886-07-08 / 187. szám

Das Vaterland, Juli 1886-07-07

²⁹⁶⁴ Die Vedette - Militär-Zeitschrift, Juli-Dezember 1887-11-02

²⁹⁶⁵ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-11-07 / 1505. szám

²⁹⁶⁶ Das Vaterland, November 1886-11-06

²⁹⁶⁷ Wiener Allgemeine Zeitung, November 1886-11-06

1887.

1887-ben még aktív hadihajó.²⁹⁶⁸

1887-ben A Laudon fregatt, a Zrínyi korvett s a Narenta és Hum ágyúaszád alkotta a téli hajóköteléket.

1887.04.12-én a Muggia-öbölben horgonyzott.²⁹⁶⁹

1887.04.15-én Triesztben volt az SMS Kronprinzessin Erzherzogin Stefanie vízrebocsátásakor.²⁹⁷⁰

1887.04.18-án még Triesztben olt.²⁹⁷¹

1887.05.03-án ismét visszatért Triesztbe.²⁹⁷²

A parti hajózási gyakorlatban egy osztállyá egyesítve a Radetzky-fregatt, a Hum és a Kerka ágyúaszádok vettek részt. Ezt a köteléket 1887.05.07-én oszlatták fel.²⁹⁷³

1887 augusztusában a Neretva folyóhoz (Horvátország) hajózott el, majd 1887.08.15-én visszatért Triesztbe.²⁹⁷⁴

1887.09.24/25-én Gibraltárban volt. Parancsnoka Habsburg Károly István.²⁹⁷⁵ A hajó Port Mahon-ból (Baleár szigetek, Spanyolország) érkezett, és az SMS Laudon fregattal együtt Cadix-ba megy tovább.²⁹⁷⁶

1887.10.13-án már közel négy hete Cadix-ban volt a Laudon és Albatros alkotta flottaköteléssel.²⁹⁷⁷ Cadix-ban ekkor tengerészeti kiállítás volt.²⁹⁷⁸

1888.

1888.03.01-én Lussinpiccolo-ban volt, ahol hatalmas tűz ütött ki a városban. Karl Stephan főherceg parancsnoksága alatt azonnal egy matrózokból álló különítményt ment a hajó tűzoltó felszerelésével a tűz helyszínére, és segítségükkel hamarosan sikerült megfékezni a tüzet. Mindenkit meglepett, hogy a matrózoknak a felszerelésükkel együtt milyen gyorsan sikerült eloltani a tüzet. Biztonsági okból a "Hum"-ot két tengeri mérföldre a parttól lehorgonyozták.²⁹⁷⁹

Az úgynevezett téli hajórajt, mely a Laudon fregattból, Zrínyi korvettből s a Narenta és Hum ágyúaszádokból áll, még a hét folytán (1888. április) leszerelik a hadi állomáson (Polában).²⁹⁸⁰ 1888.07.09-én az SMS Hum-ot felszerelték, az SMS Laudon és az SMS Narenta mellett.²⁹⁸¹

1888.09.12-én Gravoza-ban a hajót felkereste Stephanie koronahercegnő, akit a hajó fedélzetén a tisztek egy szép virágcsokorral vártak.²⁹⁸²

---

²⁹⁶⁸ Ellenzék, 7. évfolyam, 1886-08-02 / 173. szám

²⁹⁶⁹ Neue Freie Presse, April 1887-04-12

²⁹⁷⁰ Neugkeits-Welt-Blatt, April 1887-04-14

²⁹⁷¹ Linzer Volksblatt, April 1887-04-23

²⁹⁷² Das Vaterland, Mai 1887-05-04

²⁹⁷³ Pesti Hírlap, 10. évfolyam, 1888-10-29 / 299. szám

Wiener Allgemeine Zeitung, November 1888-11-05

²⁹⁷⁴ Die Presse, August 1887-08-16

²⁹⁷⁵ Pesti Hírlap, 9. évfolyam, 1887-09-25 / 263. szám

²⁹⁷⁶ Die Presse, September 1887-09-24

²⁹⁷⁷ Prager Abendblatt, Oktober 1887-10-13

²⁹⁷⁸ Klagenfurter Zeitung, Dezember 1892-12-25

²⁹⁷⁹ Die Presse, März 1888-03-15

²⁹⁸⁰ Pesti Hírlap, 10. évfolyam, 1888-04-13 / 103. szám

²⁹⁸¹ Neue Freie Presse, Oktober 1888-10-24

²⁹⁸² Neue Freie Presse, September 1888-09-12

1888.12.19. Pola. A »Laudon«, »Frundsberg«, »Zrinyi«, »Nautilus« és »Hum« nevű hajókból álló hajóraj Spaun báró ellentengernagy parancsnoksága alatt ma délután ide érkezett.²⁹⁸³

1889.

„1889 január elején, — mint Triesztből írják — a báró Spaun ellentengernagy parancsnoksága alatt álló téli hajóraj nagyobb taktikai gyakorlatokat tart. Ez alkalomra a „Laudon“ fregatta, „Zrinyi“ és „Frundsberg“ korvettek, valamint a „Nautilus“ és „Hum“ ágyunaszádokból álló hajórajt megerősítik „Zara“ torpedóhajóval, a „Pola“ személygőzessel s a „Hippos“ és „Buffel“ szerhajókkal. Az utóbbi hajók képezik a taktikai feladatokban a második hadosztályt. A költségvetés „tengeri szolgálat“ című rovatának aránylag csekély voltára való tekintettel a gyakorlatok csak egy hétig tartanak s a második divíziót a gyakorlat után rögtön leszerelik.”²⁹⁸⁴

1889 februárjában hatalmas viharba került. A »Laudon« fregatt és a »Hum« ágyunaszád pedig komolyabb sérüléseket szenvedtek s javítás végett Polába kellett őket vinni. Sőt az ágyunaszád jó darabig lesz pihenésre kárhóztatva; szolgálaton kívüli állapotba kellett helyezni.²⁹⁸⁵

1890.

Ettől kezdve korvettkapitányok állnak a hajó parancsnoki posztján.²⁹⁸⁶

1893.

1893.01.14-én a „Radetzky” fregattból, a „Hum”, a „Nautilus” és az „Albatros” ágyunaszádokból álló század érkezett Lussinpiccolo kikötőjébe többnapos tartózkodásra.²⁹⁸⁷

A Radetzky-fregatta, az Albatros, Nautilus és Hum ágyunaszádokból álló hajóraj 1893.02.26-án több napra Fiuméba érkezik.²⁹⁸⁸

1893.03.11-én a flottaköteléssel együtt, horgonyt vetett a Muggia-öbölben.²⁹⁸⁹

1893.09.05-én Polából 9 órák múlva kifutott a téli hajóraj tagjaként.²⁹⁹⁰

1893.11.09-én befutott Ruffinpiccolo kikötőjébe.²⁹⁹¹

1894.

1894.01.02-án kifutott Polából, de 1894.01.04-én hatalmas viharba került több hajóval együtt, kénytelen volt a Fasana csatornában menedéket keresni.²⁹⁹²

„A Radetzky fregattból, Nautilus, Albatros és Hum ágyunaszádból és a Sebenico torpedóhajóból álló hajóraj, mint fiumei levelezőnk táviratozza, Károly István főherceg parancsnoksága mellett 1894. január első felében Fiuméba rándul. A látogatás több napra van tervezve.”²⁹⁹³ A „Hum“ ágyunaszádot Beck Gyula korvettkapitány vezényli.²⁹⁹⁴

1894.01.10-én a hajóraj rövid időre Fiuméba indult.²⁹⁹⁵

²⁹⁸³ Nemzet, 7. évfolyam, 1888-12-20 / 2267. szám

Das Vaterland, Dezember 1888-12-20

²⁹⁸⁴ Pesti Hírlap, 10. évfolyam, 1888-12-30 / 359. szám

Prager Abendblatt, Dezember 1888-12-29

²⁹⁸⁵ Fővárosi Lapok 1889-02-28 / 58. szám

Neue Freie Presse, Februar 1889-02-23

²⁹⁸⁶ Die Presse, April 1890-04-02

²⁹⁸⁷ Neue Freie Presse, Januar 1893-01-15

²⁹⁸⁸ Nemzet, 12. évfolyam, 1893-02-23 / 3769. szám

²⁹⁸⁹ Deutsches Volksblatt, März 1893-03-12

²⁹⁹⁰ Das Vaterland, September 1893-09-05

²⁹⁹¹ Neue Freie Presse, November 1893-11-09

²⁹⁹² Neue Freie Presse, Januar 1894-01-05

²⁹⁹³ Pesti Napló, 45. évfolyam, 1894-01-04 / 4. szám

Agramer Zeitung, Januar 1894-01-04

²⁹⁹⁴ Pesti Hírlap, 16. évfolyam, 1894-01-14 / 14. szám

²⁹⁹⁵ Neue Freie Presse, Januar 1894-01-10

1894.03.16-án Gravosa-ban volt a téli hajórajjal. 1894.03.20-án Vilmos német császár Abbáziába érkezik. Ez alkalomból a téli hajóraj is oda volt várható. ²⁹⁹⁶

1894.04.01-én a hajórajjal Lussinpiccolo-ba érkezett. ²⁹⁹⁷

A téli hajóraj tagjai csak tartalék gőzgépeket hordoznak, főként vitorlákkal manővereznek, és konstrukciójuk annyira elavult, hogy háborús időben egyáltalán nem használhatók. ²⁹⁹⁸

1895.

Ebben az évben is a téli hajóraj tagja. ²⁹⁹⁹ Ez a hajóraj feltehetőleg az 1896-os év első hónapjaiig maradt együtt.

1896.

A "Kaiserin und Königin Maria Theresia" torpedóvető cirkáló, a "Laudon" fregatt zászlóshajójaként, a "Zrinyi", a "Hum" és a "Nautilus" korvettekkel, valamint a "Spalato" torpedónaszáddal alkotja majd a téli századot, amelynek hadrendbe állítását szeptember 1-jén tervezik. ³⁰⁰⁰

1896.09.01-én utasították, hogy induljon Konstantinápolyba. A „Hum” 900 tonna vízkiszorítású, 800 lóerős és 5 ágyúval rendelkezik. A „Hum” az Osztrák-Magyar Haditengerészet egyik régebbi hajója, és különleges rendeltetésű hajóként van besorolva, kifejezetten állomás- és bevetési szolgálatra. ³⁰⁰¹ A kirendelés oka, hogy Konstantinápolyban ismét zavargások kezdődtek. ³⁰⁰²

A sajtó szerint 1896.09.03-án már kifutott Polából. ³⁰⁰³

Pola, 1896.09.04: A Hum nevű ágyúnaszád, mely Rubelli sorhajókapitány parancsnoksága alatt ma éjjel Polából elindult, mint második állomáshajó Krétába van kirendelve. ³⁰⁰⁴

Pola, 1896.09.04. A "Hum" ágyúnaszád, amely tegnap este indult útnak von Rubelli fregattkapitány parancsnoksága alatt, az osztrák nagykövetség második állomáshajójaként van kijelölve Konstantinápolyba. ³⁰⁰⁵

1896.09.07-én megérkezett Pireuszba. ³⁰⁰⁶ Ez alapján, úgy a magyar, mint az osztrák lapok, tévesen írták meg a hajó krétai kiküldetését.

1896.09.09-én várták Konstantinápolyba. ³⁰⁰⁷

1896.09.21-én Konstantinápolyban volt. ³⁰⁰⁸

1897.

1897.01.01-én az SMS Hum és az SMS Taurus állomáshajóként Konstantinápolyban volt. A hajókon sokan voltak náthások. A legénység részt vett az osztrák-magyar kolónia újévi ünnepségén. 1897.01.05-06-ra virradóra, az erős szél egy török golette-t sodort neki az SMS Hum-nak. Az SMS Hum legénysége mindent megtett a megsérült török hahó megmentéséért. A törökök megköszönték a sikeres segítségnyújtást. ³⁰⁰⁹

²⁹⁹⁶ Grazer Volksblatt, März 1894-03-18

²⁹⁹⁷ Neue Freie Presse, April 1894-04-02

²⁹⁹⁸ Pester Lloyd, August Jahrgang 41, 1894-08-22 / nr. 201

²⁹⁹⁹ Neue Freie Presse, August 1895-08-22

³⁰⁰⁰ Neuigkeits-Welt-Blatt, Juli 1896-07-23

³⁰⁰¹ Neue Freie Presse, September 1896-09-02

³⁰⁰² Prager Abendblatt, September 1896-09-03

³⁰⁰³ Prager Abendblatt, September 1896-09-03

³⁰⁰⁴ Budapesti Hírlap, 16. évfolyam, 1896-09-05 / 244. szám

Fővárosi Lapok, 33. évfolyam, 1896-09-05 / 244. szám

Agramer Zeitung, September 1896-09-05

³⁰⁰⁵ Deutschösterreichische Tages-Zeitung, September 1896-09-05

³⁰⁰⁶ Deutsches Volksblatt, September 1896-09-09

³⁰⁰⁷ Pester Lloyd, September Jahrgang 43, nr. 1896-09-09 / nr. 219

³⁰⁰⁸ Neue Freie Presse, September 1896-09-21

³⁰⁰⁹ Danzers Armee-Zeitung, Januar-Juni 1897-01-28

1897. februárban a „Hum“ ágyúnaszád Rubelli fregatta-kapitány parancsnoksága alatt, 900 tonna és 800 lóerővel, 4 közészerű és 1 könnyű ágyúval.³⁰¹⁰

1897.02.17-én Konstantinápolyban volt. Ekkorra, mint hadihajó, már teljesen elavult.³⁰¹¹

1897.03.24-én Konstantinápoly előtt a «Hum» ágyúnaszád horgonyoz, mint állomáshajó.³⁰¹²

1897.06.11-26 között az SMS Hum hajóúton vett részt a Fekete-tengeren, melynek során Jaltában, Szevasztopolban és Odesszában, valamint Konstancában is megállt. Mindhárom orosz kikötőben a k.u.k. ágyúnaszád a k.u.k. képviselőitől és minden hatóságtól a legmelegebb és legszívélyesebb fogadtatásban részesült. Különösen Szevasztopolban a különböző haditengerészeti létesítmények vezetői személyes és hivatalos udvariasságban versenyeztek egymással, amit a "Hum" személyzete a legjobb tudása szerint viszonzott. Konstancából a parancsnok, von Rubelli fregattkapitány egy tiszt kíséretében ellátogatott a román fővárosba, és ez alkalommal Károly király hosszas audiencián fogadta. Őfelsége szabadkozott, hogy a k.u.k.-hoz szóljon. A német haditengerészet nagyon jól tájékozott volt, a hajó tevékenységét és felszerelését dicsérték.³⁰¹³ DDr. Juba Ferenc egykori II. világháborús tengerészkapitány mesélte, hogy a Fekete-tengeren hajózni, különleges tudást igényel az ottani kiszámíthatatlan áramlatok és szelek miatt. Az SMS Hum ennek ellenére, biztonságosan bejárta a Fekete-tengert.

1897.07.11-én Konstantinápolyból jelentik: Klökner Miksa sorhajóhadizászlótartót, ki a magyar-osztrák „Hum“ ágyúnaszád személyzetéhez tartozott, az európai oldalon, az „édes vizek“ közelében holtan találták. Egyik kezében revolvért, a másikban cigarettát tartott, melyet közvetlenül halála előtt csaknem egészen kiszívott. Kétségtelen, hogy öngyilkos lett.³⁰¹⁴ Az öngyilkosság oka, hír szerint a következő: Néhány nap előtt a Humnak két matróza egy kis csónakon a tengerbe veszett. Minthogy Klökner-re hárították a szerencsétlenségért való felelősséget, sőt ellene vizsgálatot is indítottak, elkeseredésében agyonlőtte magát.³⁰¹⁵

1897.07.30-án elsüllyed Konstantinápolynál a Reinbeck német kereskedelmi hajó, mivel összeütközött a Berhilde német mentőhajóval. A hajószemélyzet legnagyobb része a kapitány kivételével vízbe fullt. A mentőmunkálatoknál a «Hum» nevű osztrák-magyar állomáshajó két matróza szintén a tengerbe fullt.³⁰¹⁶ Ugyan is egyedül a Hum osztrák-magyar ágyúnaszádról, melynek Rubelli fregattkapitány volt a parancsnoka, merészkedett két csónak a süllyedő hajó közelébe. Olyan közel mentek, hogy az egyik csónakot, melyben egy altiszt és négy matróz ült, a maga körül süllyedőben megforduló hajó fölborította. Az altiszt és a két matróz kiúszott, de a másik kettőt, ki nem tudott úszni, lesodorta az örvény a tenger fenekére. A parton mindenki bámulta a matrózok bátorságát, kik egyedül siettek saját életük kockáztatásával társaik segítségére. Megható jelenet volt az, mikor a Hum parancsnoka a fedélzeten összegyűjtötte a legénységet és tudtul adva nekik két társuk halálát, imára vezényelte őket ott a helyszínen, társaik hullámsírja fölött. Ez volt az első gyászünnep a két szegény isztriai matrózért, kiknek tetemét nem bírták megtalálni. Eugénia császárné maga jelent meg a hajón és a parancsnoknak részvétét fejezte ki a két tengerész halála fölött.³⁰¹⁷ Utóbb, I. Ferenc József császár és király kitüntette a mentésben résztvevőket.³⁰¹⁸

1897.09.09-én Konstantinápolyból táviratozzák. Az Ivan Braili nevű osztrák gőzös ma délután a kikötőben összeütközött a Forest Home nevű angol gőzössel és elmerült a tengerben. A

³⁰¹⁰ Magyar Hírlap, 7. évfolyam, 1897-02-16 / 47. szám

³⁰¹¹ Linzer Tages-Post, Februar 1897-02-17

³⁰¹² Magyar Hírlap, 7. évfolyam, 1897-03-26 / 85. szám

³⁰¹³ Danzers Arme-Zeitung, Juli-Dezember 1897-07-15

³⁰¹⁴ Pesti Hírlap, 19. évfolyam, 1897-07-12 / 191. szám

³⁰¹⁵ Pesti Napló, 48. évfolyam, 1897-07-11 / 191. szám

³⁰¹⁶ Magyar Hírlap, 7. évfolyam, 1897-07-01 / 180. szám

³⁰¹⁷ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-07-12 / 192. szám

³⁰¹⁸ Danzers Arme-Zeitung, Juli-Dezember 1897-08-19

legénységét nagy nehezen mentették meg. A Hum nevű osztrák-magyar ágyunaszád tizenegy embert mentett ki.³⁰¹⁹

Új parancsnoka Konstantin Ritter von Swarz korvettkapitány.

1898.

1898.04.17-én az SMS Hum és az SMS Taurus parancsnoka, török szultáni kitüntetést kapott Konstantinápolyban.³⁰²⁰

A Hum parancsnoka, tisztikara és legénysége gyásztáviratot küldött I. Ferenc Józsefnek, Erzsébet királyné elhunytá alkalmából.³⁰²¹

Konstantinápoly. 1898.10.10-én a második osztrák-magyar állomáshajó, a „Hum“ ágyunaszád, ma elindult innen, két hónapig a szigettengeren fog cirkálni és azután visszatér Polába.³⁰²²

A hajó 1898 decemberében érkezhett haza Polába.

1900-ban leszerelték.

1907.

1907-ben ismét Konstantinápolyba küldték állomáshajónak.³⁰²³

Korvett, fregatt és sorhajó beosztás és elnevezés megszűnt akkor, amikor a vitorlás fahajók helyébe a páncélhajók jöttek. Korvettok és fregattok „teljes árbocozattal“ bírtak, azaz mind a három árbocukon négy-négy vitorla rudjuk volt, ellentétben a briggel, amelynek csak két teljes árbocza volt, vagy a sónerrel, amelynek szintén két árbocza volt, de ezek közül csak az egyiknek, az elő-árboznak voltak keresztvitorlái.³⁰²⁴

Parancsnoka:

Eberle Lajos fregattkapitány 1865-1866³⁰²⁵

nemes Poosch Guido (Pooich) korvettkapitány³⁰²⁶

báró Spaun Hermann korvettkapitány 1869-1870 (utóbb tengernagy)³⁰²⁷

Karl Bec korvettkapitány 1870 (*Ekkor az SMS Kerka kapitánya szerintem.*)

Greaves József korvettkapitány 1872³⁰²⁸

Alexander Kielmansegge gróf II. osztályú korvettkapitány 1877³⁰²⁹

Josef Schellander fregattkapitány 1884

Friedrich Schweißgut korvettkapitány 1885³⁰³⁰

Pörtl 1886

Habsburg Károly István fregattkapitány 1887-1888³⁰³¹

Brosch 1889

Friedrich Schweißgut korvettkapitány 1892 (másodszor)

Beck Gyula korvettkapitány 1894

³⁰¹⁹ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-09-10 / 252. szám

Das Vaterland, September 1897-09-10

Deutsches Volksblatt, September 1897-09-10

³⁰²⁰ Neue Freie Presse, April 1898-04-17

³⁰²¹ Hazánk, 5. évfolyam, 1898-09-28 / 232. szám

³⁰²² Pesti Hírlap, 20. évfolyam, 1898-10-11 / 281. szám

Deutsches Volksblatt, Oktober 1898-10-11

³⁰²³ Welscher Zeitung, Januar-Juni 1909-04-17

³⁰²⁴ Gáspár Ferenc: A föld körül 4. Vitorlával Ázsia körül (Budapest, 1907) I. rész. A tenger és haditengerészet / Hadihajók vitorla-manőverei

³⁰²⁵ Szécsi Mór: Az osztrák-olasz háború 1866-ban (Budapest, 1893) Negyedik rész. Az Adrián / XVI. Az ellenséges tengeri haderők

³⁰²⁶ Neue Freie Presse, Januar 1869-01-23

Budapesti Közlöny, 4. évfolyam, 1870-11-08 / 254. szám

³⁰²⁷ Gazdasági Mérnök, 25. évfolyam, 1901-02-17 / 7. szám

³⁰²⁸ Budapesti Közlöny, 11. évfolyam, 1877-06-15 / 135. szám

³⁰²⁹ Die Presse, Juli 1877-07-23

³⁰³⁰ Die Presse, Juli 1885-07-24

³⁰³¹ Wiener Allgemeine Zeitung, Juli 1887-07-09

Wiener Allgemeine Zeitung, Oktober 1887-10-02

Wüllerstorff 1894

Raimann 1895

sturmfesti Rubelli Frigyes fregatt, majd sorhajó kapitány 1896-1897 ³⁰³²

Konstantin Ritter von Swarz korvettkapitány 1897³⁰³³

Schultz 1898

---

³⁰³² Budapesti Közlöny, 29. évfolyam, 1895-01-16 / 13. szám

³⁰³³ Neugkeits-Welt-Blatt, Oktober 1897-10-06